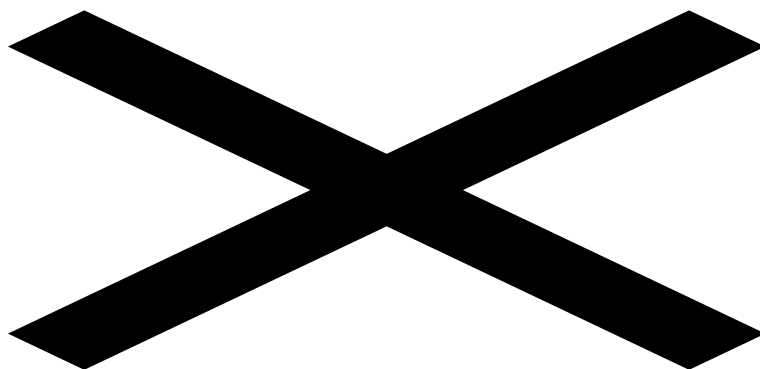

SFÂNTUL ILIE

Sfântul Ilie domină toate sărbătorile din luna iulie: Sfânta mironosiță Maria Magdalena și Aducerea moaștelor Sfântului sfințit mucenic Foca (23 iulie); Adormirea Sfintei Ana (25 iulie); Sfântul mare mucenic Pantelimon (27 iulie).

Pe seama Sfântului Ilie circulă o seamă de legende, credințe și superstiții, prin toate ținuturile românești. Prin Botoșani și Râmnicu Sărat se zice că Sfântul nu știe când este ziua lui, că de-ar ști, de bucurie ar face un chef de s-ar prăpădi lumea. Se spune că în preajma zilei sale, vine la Dumnezeu și-l întreabă: „Când e ziua mea, Doamne?” la care Dumnezeu îi răspunde, invariabil: „Mai este Ilie, mai este”. După o bucată de timp, când îl întreabă din nou, Domnul Dumnezeu îi spune că abia a trecut ziua lui. Atunci „de ciudă și de năcaz, Sfântul pornește tunetele și fulgerele care răscolesc pământul; atunci încep ploile de după Sfântul Ilie (20 iulie)”. Din toate legendele reiese că între Sfântul Ilie și diavol este o dușmănie de moarte.

Așa că, atunci când tună sau trăsnește, se zice că pușcă Sfântul Ilie după draci. Legenda de bază, care circulă în diferite variante prin toate regiunile țării, povestește că, înainte de a fi sfânt, Ilie, înșelat de diavol, și-a ucis mama și tatăl, așa cum îi fusese ursit. În variante, Ilie fie că era înstrăinat de părinți, pentru a ocoli nenorocirea despre care aflaseră, fie că pleca la armată și când se întorcea, era informat de un copil sau de altă persoană că soția îl înșela cu tatăl lui, ori sub indiferent ce formă, diavolul îl întărâta și-l făcea să-și ucidă părinții. Dar, Dumnezeu, văzând că Ilie se căiește și știind că diavolul l-a păcălit, îi dă tunetul și trăsnetul să-l distrugă pe diavol. Prin Buzău se crede că numai această zi e hărăzită de Dumnezeu ca Sfântul Ilie să aibă puteri depline să-și descarce mânia pe diavoli. Pretutindeni, se crede că de Ziua lui, Sfântul aleargă prin cer după diavol să-l ucidă.

Prin Basarabia este obiceiul ca în noaptea din ajunul zilei de Sfântul Ilie fetele să se ducă pe locuri semănate cu cânepă și, scoțându-și cămășile, să se tăvălească pe pământ, după care se îmbracă degrabă și se duc să se culce. Dacă visează cânepă verde, e semn că se vor mărita cu un flăcău, dacă vor visa cânepă uscată, soarta lor va fi un bărbat bătrân.

De Sfântul Ilie nu se muncește de teama pietrei și a grindinii, dar și a focului iscat din trăsnet. De teamă să nu-i bată piatra, prin unele locuri, oamenii îl serbează pe Sfânt trei zile, ba chiar și o săptămână.

O superstiție susține că dacă tună în această zi, alunele vor fi seci, prin unele părți se crede că și nucile vor seca. Alunul se zice că este copacul diavolului sau al șarpelui, ca și nucul sub care se spune că locuiesc zânele. Când tună și trăsnește în această zi, oamenii aprind lumânări și tămâie prin toată casa pentru a alunga diavolul. Prin Ungaria se joacă un joc Sântilie sau Sântilia, în care junii își găsesc aleasa inimii și mulți tineri plecați de acasă, se întorc în această zi pentru a-și alege

soața de-o viață. Strigoaicele cată uneori să oprească ploaia, ca să facă rău oamenilor, dar Dumnezeu cu Sfântul Ilie dau atunci grindina, pe care strigoaicele n-o pot opri. Iar după grindină vine ploaia curată. Elena Niculiță-Voronca afirmă că în Ardeal se crede că Sfântul Ilie împușcă după balaur. Tot pe acolo, se zice că pe cer nu se distinge norul de ploaie curată de cel de grindină; norii de apă curată sunt trași de Sfântul Ilie cu un bou, ca să dea apă printre piatră. Câteodată, acest bou trage atât de greu, că se aude icnitul și opintitul lui până la noi pe pământ.

Se spune că pe la miezul nopții, Sfântul Ilie toacă întotdeauna, dar nimeni nu aude toaca în cer, doar cocoșii și îndată ce o aud încep să cânte. La sfârșitul lumii se crede că Sfântul Ilie se va lupta cu diavolul care-l va ucide și din sângele lui se va aprinde lumea, ca să se curețe. Și doar după această curățire, va veni Judecata de apoi.

MOȘII ȘI RĂTEZATUL ȘTIUBEILOR DE SFÂNTUL ILIE

Aproape toți românii cred că în această zi morții vin pe la casele lor, mai cu seamă copiii morți. Așa că femeile cheamă copiii de prin sat și-i adună sub un măr nescuturat până atunci, din care nu a mâncat nimeni mere, și-l scutură ca să mănânce copiii, ca pomană pentru cei morți. Femeile în vârstă nu mănâncă mere până nu împart în această zi.

De Sfântul Ilie, mai dăinuie și datina recoltării mierii (rătezatul știubeilor, sau tunsul stupilor, cum le mai zice prin Țara Românească). În cartea despre insecte a lui S.Fl. Marian (un adevărat îndreptar al apicultorului), găsim o descriere amănunțită a acestei datini rămasă „din moși strămoși”: „În dimineața zilei hotărâte pentru rătezatul stupilor (când Sfântul Ilie cade luni, miercuri sau vineri, rătezatul se face mai înainte sau după această sărbătoare, căci altfel, făcându-se în zi de sec, stupilor nu le va mege bine ci vor seca; asemenea nu se face nici când Sfântul Ilie va cădea duminica, aceasta fiind ziua Domnului), toți ai casei trebuie să fie cât se poate de curați și priminiți”. „Casa este așternută și împodobită ca în zilele de sărbătoare. Bărbatul, care asemenea trebuie să se păstreze curat, se scoală cât se poate mai de dimineață, se primenește și luându-și uneltele necesare pentru retezat și vasele pentru pus faguri, merge în grădină la stupină și începe retezatul stupilor, cum a apucat din moși”. Apoi, este explicat modul în care, ajutat de un copil sau de femeia lui, afumă stupul, taie fagurii de la gură spre fund. Superstițiile nu lipsesc nici cu această ocazie: nu oricine are voie în stupină, că poate deochia stupii, albinele mușcându-i pe cei de față și operația nemaiputând fi continuată.

De la fiecare stup se ia doar atât cât să rămână și pentru hrana lui peste iarnă. După ce este terminată toată operația, fagurii cei mai frumoși și plini cu miere sunt puși pe talere curate și serviți vecinilor, rudelor și cunoscuților poftiți cu această ocazie. Dacă nu ai da și altora, s-ar putea foarte

lesne prăpădi toți stupii, dacă vreun vecin i-ar blestema. În această zi nu trebuie chemați cei care știu să facă farmece sau vrăji, că dacă vor fura cât de puțină miere ca să facă vrăji cu ea, s-ar prăpădi stupii, „căci Dumnezeu nu va răbda ca să întrebuințeze sfânta miere la astfel de blăstămății”. Această degustare a mierii se transformă uneori în adevărate chiolhanuri cu lăutari și beții.

Vasele pline de miere și uneltele folosite la retezat și stors sunt spălate cu apă curată, apa aceasta se numește mură de miere și se dă copiilor să o bea proaspătă. Prin Bucovina, din această mură de miere fiartă și trasă într-un vas de lemn, se face o băutură spirtoasă, numită mied.

Fagurii se fierb și ei și se alege ceara. Apa rămasă sub ceară se numește zeamă de boștină și este cunoscut că ar fi bună ca leac în diferite boli.

În ziua de 21 iulie, poporul serbează pe Ilie-Pălie (fără a-l numi sfânt), pe alocuri prin Bucovina îi zice doar Pălie. Sărbătoarea se ține pentru incendiu și trăsnet, dar și pentru arșiță prea mare. Poporul zice că Pălie naște focul, iar Foca suflă în foc și-l mărește. Teodoret, istoricul bisericesc din veacul al IV-lea amintește de datina din vechime ca oamenii să aprindă, în această zi, focuri mari peste care săreau, femeile își aduceau copiii pe care-i treceau peste foc, crezând că acesta îi va face să fie curați.

În ziua de 23 iulie este sărbătorită Aducerea moaștelor Sfântului sfințitului mucenic Foca. Prin unele părți din Moldova, acest sfânt la început a fost numai al creștinilor, dar după ce de ziua lui au ars șapte sate, îl serbează și turcii. Am vorbit de Sfântul Foca mai înainte pentru că este legat de Sfântul Ilie, dar pe 22 iulie își sărbătoresc ziua femeile ce se numesc Magdalena sau Măgdalina, ba chiar și Maria, cele care nu și-au serbat ziua de Sfântă Maria mare sau de Sfânta Maria mică. Tudor Pamfile în Sărbătorile la români, scrie că el nu a găsit decât o singură legendă, despre Sfânta Maria Magdalena, în popor. Legenda povestește că, după răstignirea lui Iisus, Magdalena se ducea zilnic la mormânt cu uleiuri bine mirositoare și-l stropea. Dar, ca un făcut, uleiul nu stătea pe mormânt decât atât cât stătea și ea acolo. De cum pleca ea „veneau niște musculițe vinete la aripi, cari, plăcându-le mirosul cel frumos, mergeau și sugeau tot oloiul și-și ungeau aripile cu el, ca să miroasă și ele”. Aflând Sfânta de ce e vorba, a căzut în genunchi pe mormântul Domnului și le-a blestemat ca Dumnezeu să le pedepească făcând ca trupul să le pută și nimeni să nu le mai poată suferi. Așa că, insectele cunoscute azi sub numele de căței de turbă, put atât de urât că nu le suferă nimeni.

BEATRICE KISELEFF